

บทความพิเศษ

การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมที่มีการจ้างงานแรงงานต่างด้าวในช่วงโควิด-19

นันทรัตน์ ตั้งวิฑูรธรรม | ตรีสุข ไพบยนต์วิจิตร

19 พฤษภาคม 2563

“การช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการโรงแรมและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวได้ทางอ้อม”

ขอบคุณที่มาภาพ <https://www.bangkokpost.com/learning/advanced/790973/tourism-industry-migrant-workers-paid-less-work-more-hours>

ประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่นิยมใช้ภาคการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่นำรายได้จำนวนมหาศาลเข้าสู่ประเทศในแต่ละปี ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ถือได้ว่าภาคการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการสร้างการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติเป็นอย่างมากในหลายปีที่ผ่านมา โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติขยายตัวต่อเนื่องและมีความสำคัญถึงร้อยละ 17 ของ GDP ในครั้งแรกของปี 2562¹ และมีรายได้จากการ

ท่องเที่ยว ที่จกนักท่องเที่ยวต่างประเทศและชาวไทยรวมกันกว่า 3.01 ล้านล้านบาท² และสร้างการจ้างงานมากกว่า 19.1 เปอร์เซ็นต์ของการจ้างงานทั่วประเทศ³

จากการระบาดของ COVID-19 และการดำเนินมาตรการปิดประเทศ ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างมาก ได้มีความพยายามในการคาดการณ์ตัวเลขการท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยเปิดเผยว่า ในไตรมาส 1/2563 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจะลดลงร้อยละ 37.96 ทำให้รายได้จากการ

ท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 38.4 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 และคาดว่าหลังจากการระบาดของ COVID-19 และเมื่อสถานการณ์คลี่คลายคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเยือนประเทศไทยทั้งปีประมาณ 26.59 ล้านคน ซึ่งลดลงจากปี 2562 ประมาณร้อยละ 33.19 ทั้งนี้คาดว่ารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งปีลดลงจากปี 2562 ประมาณร้อยละ 36.38⁴

ถึงแม้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวของไทยมีความสามารถ

¹ สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx

² กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนธันวาคม 2562. กรุงเทพฯ.

³ สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-421816>

⁴ สืบค้นจาก <http://www.thailandtourismcouncil.org/en/สถานการณ์ท่องเที่ยวไทย-และดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการท่องเที่ยวไตรมาส-12563/>

และศักยภาพในการสร้างรายได้ แต่ผู้ประกอบการเหล่านี้ยังไม่เคยเผชิญและขาดประสบการณ์ในการรับมือกับภาวะความเสี่ยงที่เกิดขึ้นภายในอุตสาหกรรม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความอ่อนไหวสูง เนื่องจากผู้ประกอบการไม่สามารถปรับตัวเมื่อมีเหตุการณ์หรือมีปัจจัยด้านลบเกิดขึ้น จึงขาดการวางแผนรองรับ และขาดการเตรียมความพร้อมสำหรับเหตุการณ์วิกฤต เช่น การระบาดของ COVID-19 ทั่วโลกที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้ ผู้ประกอบการทั้งหมดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมต้องเผชิญกับภาวะการขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง เนื่องจากต้องเผชิญกับการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นปี 2563 ที่ผ่านมา ถึงแม้ในอนาคตจะผ่านช่วงเวลาของการระบาดไปแล้วก็ตาม แต่ความเชื่อมั่นในการเดินทางของนักท่องเที่ยวย่อมลดลง

จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าแรงงานในสาขาท่องเที่ยวและบริการไม่ว่าจะเป็นแรงงานไทยหรือแรงงานต่างด้าวมองมีความเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้างสูง โดยมีการคาดการณ์ว่าการจ้างงานในภาค

การท่องเที่ยวจะหายไป ประมาณ 0.5-1% ส่งผลกระทบต่อแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประมาณ 180,000-500,000 คน⁵

จากการสำรวจความเชื่อมั่นผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2560 พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวร้อยละ 85 มีการจ้างแรงงานต่างด้าวซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่สูง⁶ และเมื่อสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยเฉพาะแบรนด์ท้องถิ่นในเมืองท่องเที่ยวหลักจำนวน 5 แห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม พบว่าผู้ประกอบการเหล่านี้ตัดสินใจจ้างแรงงานต่างด้าว โดยให้ความเห็นว่าแรงงานไทยเลือกงาน เงินเดือนสูง และมีผลิตภาพแรงงานต่ำ อีกทั้งมีลักษณะหลายประการที่ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของนายจ้าง ในขณะที่แรงงานต่างด้าว ทำตามคำสั่งดีกว่า มีความอดทน และสู้งานทุกประเภท พบว่าในบางโรงแรมมีการจ้างแรงงานต่างด้าวมากถึงร้อยละ 60 - 70 ของพนักงานทั้งหมด ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะจ้างแรงงานต่างด้าวใน

ตำแหน่งแม่บ้าน พนักงานทำความสะอาด พนักงานที่ทำงานในครัว และคนสวน

จากข้อมูลข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่าแรงงานต่างด้าวมองมีความสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจโรงแรม โดยเฉพาะโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กที่เป็นแบรนด์ท้องถิ่นในเมืองท่องเที่ยวหลัก โดยเฉพาะต่างจังหวัด เช่น ชลบุรี และภูเก็ต เป็นต้น อีกทั้งในมุมมองของผู้ประกอบการยังให้ความสำคัญกับแรงงานต่างด้าวเป็นอย่างมาก เพราะเห็นว่าการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องพึ่งแรงงานต่างด้าวเป็นหลัก ถ้าไม่มีแรงงานต่างด้าวผู้ประกอบการจะได้รับความเดือดร้อนในด้านการบริหารจัดการต้นทุน

ถึงแม้รัฐบาลจะมีการออกมาตรการช่วยเหลือเยียวยาให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการออกมาตรการปิดเมือง แต่พบว่ามาตรการช่วยเหลือเยียวยาที่ออกมาให้กับธุรกิจท่องเที่ยวและบริการมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือกับผู้ประกอบการเป็นหลัก เช่น มาตรการช่วยเพิ่มสภาพคล่องโดยการเร่งคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม และการชะลอการชำระค่าใช้จ่าโดยขยายเวลาการชำระภาษี เป็นต้น แต่ไม่ครอบคลุมการ

⁵ สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-421816>

⁶ สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). ดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทย ไตรมาสที่ 3 ปี 2560 กรุงเทพฯ .

ให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในภาคการท่องเที่ยวโดยเฉพาะธุรกิจโรงแรม

จากการสัมภาษณ์

ผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรม และพนักงานแรงงานต่างด้าว พบว่าแรงงานต่างด้าวเหล่านี้มีการจ่ายเข้าระบบประกันสังคมอย่างถูกต้องตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย แต่ความช่วยเหลือส่วนใหญ่ที่ให้กับแรงงานต่างด้าวเหล่านี้มาจากผู้ประกอบการเป็นคนหยิบยื่นให้ ซึ่งความสามารถในการช่วยเหลือของผู้ประกอบการแต่ละแห่งไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับกระแสเงินสดของผู้ประกอบการแต่ละราย เช่นสวัสดิการที่พักอาศัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือสวัสดิการอาหาร 3 มื้อ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายถึงแม่โรงแรมจะไม่ได้เปิดดำเนินการ เป็นต้น ดังนั้นสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวจะถูกกระทบอย่างมากหากทำงานกับผู้ประกอบการที่มีปัญหากระแสเงินสด ผู้ประกอบการบางรายที่มีกระแสเงินสดและสภาพคล่องพอสมควรอาจจะตัดสินใจเปิดดำเนินงานอยู่ และยังคงจ่ายค่าจ้างจ้างงานแรงงานต่างด้าวเหล่านั้นต่อไป เพราะไม่ต้องการให้แรงงานต่างด้าวเหล่านั้นกลับประเทศ ในขณะที่ตัดสินใจเลิกจ้างแรงงานไทยสำหรับผู้ประกอบการบางรายที่มี

กระแสเงินสดและสภาพคล่องอยู่ในเกณฑ์ดีมักจะตัดสินใจไม่เลิกจ้างพนักงานและยังคงเปิดดำเนินการต่อไป ผู้ประกอบการกลุ่มนี้จะหันมาใช้มาตรการลดชั่วโมงการทำงานของพนักงานและจ่ายค่าจ้างตามชั่วโมงการทำงานที่แท้จริงเพื่อลดค่าใช้จ่าย จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ประกอบการกลุ่มนี้จะตัดสินใจให้ชั่วโมงทำงานแก่แรงงานต่างด้าวมากกว่าแรงงานไทย

ผู้ประกอบการยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ผู้ประกอบการบางรายที่มีกระแสเงินสดและสภาพคล่องไม่ดีจะไม่สามารถให้สวัสดิการด้านที่พักกับพนักงานได้เนื่องจากปัญหาด้านการบริหารจัดการต้นทุน ดังนั้นแรงงานต่างด้าวจะมีรายได้ที่ลดลงและปัญหาหลัก คือ รายได้ที่ได้รับในช่วงปิดเมืองจะไม่เพียงพอต่อการเสียค่าเช่าห้องพัก แรงงานต่างด้าวเหล่านั้นจำเป็นต้องกินหุงและย้ายมาอยู่รวมกันเพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่าย แต่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการติดโรคมามากขึ้น เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่ความแออัดมากขึ้น อีกทั้งแรงงานต่างด้าวที่ย้ายมาอยู่รวมกันนี้อาจจะทำงานจากสถานประกอบการหลากหลายแห่ง ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการรับเชื้อ และกลายเป็นพาหะนำโรคมารับติดต่อแรงงานต่างด้าวคนอื่นที่

อาศัยอยู่ในห้องเดียวกันได้

การสัมภาษณ์พบว่า

ผู้ประกอบการต้องการให้รัฐช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศเพิ่มเติม โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่มีการลงทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวในช่วงการระบาดของ COVID-19 นี้ ตอนนี้อย่างตกเป็นภาระของผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียว และผู้ประกอบการไม่ต้องการจะเลิกจ้างแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ เนื่องจากจำเป็นต้องพึ่งพิงแรงงานกลุ่มนี้เมื่อสถานการณ์กลับมาเป็นปกติ ดังนั้นการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการโรงแรมและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวได้ทางอ้อม